
Mezinárodní kontext podpory genderové rovnosti (OSN, EU)

Petra Havlíková

GEN108

Metody prosazování genderové rovnosti

Naše zkušenosti s mezinárodním kontextem podpory genderové rovnosti

---

- Ve skupinách diskutujte o jakých mezinárodních akcích, dokumentech, organizacích (a podobně), které podporují genderovou rovnost víte a čeho chtějí dosáhnout.
- Vzpomeňte si, jestli a jaký mají dopad na váš život.

OSN

Vývoj podpory genderové rovnosti v OSN

- **Charta OSN** obsahuje ochranu lidských práv, důstojnosti a rovných práv žen a mužů.
- „prohlásit znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, **v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých**” -> rovná práva
- 1. Valné shromáždění dává podnět ke studiu a činí doporučení, jejichž cílem je:
- b) podporovat mezinárodní součinnost na poli hospodářském, sociálním, kulturním, výchovném a zdravotnickém a usnadňovat **uskutečňování lidských práv a základních svobod pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství.**
- MEZINÁRODNÍ HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ SOUČINNOST
- c) **obecnou úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství a jejich zachování.**
- Článek 76 Základní úkoly poručenské soustavy ve shodě s cíli Organizace spojených národů, vyhlášenými v článku 1 této Charty, jsou:
- c) **posilovat úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství, a posilovat vědomí vzájemné závislosti národů světa;**
- Zdroj: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Všeobecná deklarace lidských práv

- přijatá na půdě OSN – “každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací” – bez rozlišování pohlaví.
- Nepředstavuje významný pramen mezinárodního práva, nemá kontrolní mechanismy -> problematické vymáhání.

CEDAW: Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen

- Přijata 1979 (pracovalo se na ní od roku 1972)
- CEDAW – zkratka z anglického názvu
- Významný dokument z hlediska mezinárodního práva
- Zakotvuje genderovou rovnost, poprvé nepracuje s rovnými právy/příležitostmi

CEDAW: definice diskriminace

- Definuje diskriminaci jako:
- “Pro účely této úmluvy bude raz "diskriminace žen" označovat **jakékoli činění rozdílu, vyloučení nebo omezení** provedené na základě pohlaví, jehož důsledkem nebo cílem je narušit nebo zrušit uznání, požívání nebo uplatnění ze strany žen, bez ohledu na jejich rodinný stav, na základě rovnoprávnosti mužů a žen, ch práv a základních svobod v politické, hospodářské, sociální, kulturní, občanské nebo jiné oblasti.”
- -> ratifikující státy mají zaručit odstranění diskriminace žen, umožňuje dočasné přijetí pozitivních opatření

CEDAW

- Státy, smluvní strany, přijmou veškerá příslušná opatření:
- a) ke změně ch a kulturních zvyklostí pokud jde o chování mužů a žen s cílem dosáhnout odstranění předsudků a zvyků a všech ch praktik ch na myšlence podřazenosti nebo nadřazenosti některého z pohlaví nebo na stereotypních úlohách mužů a žen
- snaha o odstranění genderových stereotypů (už v roce 1979!)

CEDAW: povinnosti států

- Povinnosti států:
  - implementovat rovnost
  - zlepšit postavení žen
  - boj proti genderovým stereotypům

CEDAW

K provádění úmluvy je zřízen Výbor pro odstranění diskriminace žen jehož prostřednictvím státy předkládají zprávy o plnění úmluvy

Od roku 2000 přijímá Výbor i individuální stížnosti na diskriminaci, byl k tomu přijatý opční protokol k Úmluvě.

Jeden z nejvýznamnějších nástrojů v boji proti diskriminaci žen.

Další dokumenty OSN v oblasti rovnosti žen a mužů

- Protokol o předcházení, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, doplňující Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu
- Úmluva o státní příslušnosti vdaných žen
- Úmluva o politických právech žen
- Úmluva o rovném odměňování
- Deklarace o odstranění násilí na ženách
- Deklarace o ochraně žen a dětí ve stavech nouze a ozbrojených konfliktech
- ...

UN WOMEN

- V červenci 2010 byla na základě rozhodnutí Valného shromáždění OSN vytvořena samostatná organizace UN Women, která představuje specializovaný orgán pro genderovou rovnost a posílení postavení žen. Členské státy OSN tím učinily krok k rychlejšímu dosažení cílů organizace v oblasti genderové rovnosti a posílení postavení žen.

UN WOMEN

- **Hlavními cíli UN Women jsou:**
- Podpora mezivládních orgánů, jako je Komise pro postavení žen, v jejích formulacích politik, globálních standardů a norem.
- Pomoc členským státům implementovat tyto standardy a poskytovat vhodnou technickou a finanční podporu těm státům, které o takovou podporu požádají, a navazovat efektivní partnerství s občanskou společností.
- Vést a koordinovat systém OSN pracující na genderové rovnosti, stejně jako prosazovat odpovědnost, mimo jiné prostřednictvím pravidelného monitorování systému – široký pokrok.

- Zdroj: <http://www.unwomen.org/en>

Cíle udržitelného rozvoje

- 17 Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) představují program rozvoje na následujících 15 let (2015 – 2030) a navazuje na úspěšnou agendu Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs). Cíle udržitelného rozvoje jsou výsledkem tříletého procesu vyjednávání, který začal na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji v roce 2012 v Riu de Janeiro. Na formulaci SDGs se podílely všechny členské státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i občané ze všech kontinentů. Agendu udržitelného rozvoje oficiálně schválil summit OSN 25. září 2015 v New Yorku v dokumentu Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030), jehož součástí jsou i Cíle udržitelného rozvoje (SDGs).

Cíle udržitelného rozvoje: rovnost žen a mužů

- 5.1 Celosvětově skoncovat se všemi formami diskriminace žen a dívek
- 5.2 Eliminovat všechny formy násilí vůči ženám a dívkám ve veřejné i soukromé sféře, včetně obchodu s lidmi a sexuálního či jiného vykořisťování
- 5.3 Odstranit všechny škodlivé praktiky jako jsou dětské, předčasné a nucené sňatky či ženská obřízka
- 5.4 Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země
- 5.5 Zajistit ženám rovné příležitosti a plnou a efektivní účast na rozhodování na všech úrovních v politickém, ekonomickém i veřejném životě
- 5.6 Zajistit všeobecnou dostupnost služeb sexuálního a reprodukčního zdraví a reprodukčního práva, jak bylo dohodnuto v souladu s Akčním programem Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a Pekingskou akční platformou a závěrečnými dokumenty návazných konferencí

Cíle udržitelného rozvoje: rovnost žen a mužů

- **5.a Provést reformy, které ženám zajistí rovná práva k ekonomickým zdrojům**, možnost vlastnictví a hospodaření s pozemky i dalších forem vlastnictví, přístup k finančním službám, dědictví a přírodním zdrojům v souladu s národní legislativou
- **5.b Rozšířit možnosti využívání moderních technologií**, zejména informačních a komunikačních, pro posilování postavení žen
- **5.c Přijmout a posílit vhodné politiky** a vymahatelné právní předpisy **pro prosazování rovnosti žen a mužů** a posilování postavení žen a dívek ve všech sférách
- Zdroj: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

ISTANBULSKÁ ÚMLUVA

Istanbulská úmluva

- Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí
- je mezinárodní smlouva Rady Evropy posuzující především všechny druhy násilí vůči ženám jako formu historicky a kulturně podmíněné diskriminace. Úmluva se zaměřuje na prevenci, ochranu obětí a stíhání pachatelů genderově podmíněného násilí. Úmluva také nově definuje některé trestné činy
  - mrzačení ženského genitálu,
  - vynucený sňatek,
  - nebezpečné pronásledování (stalking),
  - vynucený potrat a vynucenou sterilizaci

Zdroj:

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9Amluva_Rady_Evropy_o_prevenci_a_pot%C3%ADr%C3%A1n%C3%AD_n%C3%A1sil%C3%AD_v%C5%AF%C4%8Di_%C5%BEen%C3%A1m_a_dom%C3%A1c%C3%ADho_n%C3%A1sil%C3%AD

Istanbulská úmluva – definice genderu

- „gender” znamená sociálně ustanovené role, chování, jednání a vlastnosti, které příslušná společnost pokládá za odpovídající pro ženy a muže
- https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Istanbulska_umluva.pdf

Istanbulská úmluva – argumenty pro a proti

- Připravte si jeden argument z veřejné diskuze proti ratifikaci Istanbulské úmluvy a na základě odborné literatury argumentujte proč je či není relevantní.

EVROPSKÁ UNIE

EU

- Rovnost žen a mužů je jedním z cílů Evropské unie. Tuto zásadu a její uplatňování v rámci EU postupně pomáhaly posilovat právní předpisy, judikatura a změny Smluv. *„Evropský parlament byl vždy odhodlaným zastáncem zásady rovnosti žen a mužů.“*

Smlouva o fungování Evropské unie

- Článek 10
- Při vymezování a provádění svých politik a činností se Unie **zaměřuje na boj proti jakékoliv diskriminaci na základě pohlaví**, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.
- Článek 19
- (bývalý článek 13 Smlouvy o ES)
- 1. Aniž jsou dotčena ostatní ustanovení Smluv a v rámci pravomocí svěřených Unii Smlouvami, může **Rada** zvláštním legislativním postupem a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu jednomyslně **přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví**, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.

Smlouva o fungování Evropské unie

- Článek 157
- (bývalý článek 141 Smlouvy o ES)
- 1. Každý členský stát zajistí uplatnění **zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.**
- 2. "Odměnou" ve smyslu tohoto článku se rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat a veškeré ostatní odměny, jež zaměstnavatel přímo nebo nepřímo, v hotovosti nebo v naturáliích vyplácí zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním.
- Rovnost odměňování mužů a žen bez diskriminace na základě pohlaví znamená, že:
  - a) se odměna za stejnou práci vypočítává při úkolové mzdě podle stejné sazby;
  - b) časová odměna za práci je stejná na stejném pracovním místě.
- 3. Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímají opatření k **uplatnění zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v otázkách práce a zaměstnanosti** včetně zásady stejné odměny za stejnou nebo rovnocennou práci.
- 4. S ohledem na zajištění **úplné rovnosti mezi muži a ženami v profesním životě nebrání zásada rovného zacházení členskému státu zachovat nebo zavést opatření poskytující zvláštní výhody pro usnadnění profesní činnosti méně zastoupeného pohlaví** nebo pro předcházení či vyrovnávání nevýhod v profesní kariéře.
- Zdroj: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Opatření na podporu genderové rovnosti

- Víceletý finanční rámec (VFF 2014–2020) a program Práva, rovnost a občanství
- Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE)
- Cíle udržitelného rozvoje
- Přistoupení EU k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva)
- Charta žen a strategický závazek ohledně rovnosti žen a mužů v letech 2016–2019
- Akční plán pro rovnost žen a mužů 2016–2020

Evropský parlament

- Evropský parlament hraje v podpoře politik týkajících se rovných příležitostí významnou úlohu, a to zejména prostřednictvím svého **Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví (FEMM)**. V oblasti rovného zacházení na trhu práce
- Parlament jedná prostřednictvím řádného legislativního postupu (spolurozhodování)
- Zdroj: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/59/rovnost-zen-a-muzu>

Legislativa EU o genderové rovnosti

- směrnici Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení;
- směrnici Rady 92/85/EHS ze dne 19. října 1992 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň;
- směrnici Rady 2004/113/ES ze dne 13. prosince 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování;
- v roce 2006 bylo několik bývalých legislativních aktů zrušeno a nahrazeno směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006^[1] o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (přepřelované znění).
- směrnici Rady 2010/18/EU ze dne 8. března 2010, kterou se provádí revidovaná rámcová dohoda o rodičovské dovolené uzavřená mezi organizacemi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a EKOS a zrušuje se směrnice 96/34/ES;
- směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/41/EU ze dne 7. července 2010 o uplatňování zásady rovného zacházení pro muže a ženy samostatně výdělečně činné a o zrušení směrnice Rady 86/613/EHS;
- směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV.
- směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/99/EU ze dne 13. prosince 2011, kterou se zavádí evropský ochranný příkaz na ochranu osoby „před trestným činem jiné osoby, jenž může ohrozit její život, tělesnou nebo duševní integritu, důstojnost, osobní svobodu nebo sexuální integritu“
- směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.

Implementace ČR

- **Antidiskriminační zákon**

- Dlouhý proces implementace směrnic EU do našeho práva, zákon velmi dlouho nepřijat, ČR kritizována za problematické zavádění zákonů pro rovnost žen a mužů, což vyústilo až v žalobu Komise na ČR za neimplementaci tematických směrnic
- Upravuje např. následující oblasti:
  - Rovný přístup k zaměstnání a v zaměstnání
  - Rovné odměňování
  - Rovný přístup ke zboží a službám
  - Přenos důkazního břemene

Zdroje

- Charta OSN: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- UN WOMEN: <http://www.unwomen.org/en>
- Cíle udržitelného rozvoje: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- Instanbulská úmluva: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Instanbulska_umluva.pdf
- Fakta a čísla o EU – Rovnost žen a mužů: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/59/rovnost-zen-a-muzu>